

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, RIBARSTVA I RURALNOG RAZVOJA

1373

Na temelju članka 18. stavak 6. Zakona o zaštiti biljnih sorti (»Narodne novine« broj 131/97, 62/00 i 67/08) ministar poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja donosi

PRAVILNIK

O POSTUPKU UTVRĐIVANJA RAZLIČITOSTI, UJEDNAČENOSTI I POSTOJANOSTI NOVIH BILJNIH SORTI U SVRHU DODJELJIVANJA OPLEMENJIVAČKOG PRAVA I PRIZNAVANJA SORTI

I. OPĆI PODACI

Članak 1.

Ovim Pravilnikom utvrđuje se postupak i način ispitivanja različitosti, ujednačenosti i postojanosti (u daljnjem tekstu: DUS) novih biljnih sorti u svrhu dodjeljivanja oplemenjivačkog prava i priznavanja sorti, te vrijeme dostave reprodukcijskog materijala (sjemena ili sadnog materijala) u svrhu DUS-ispitivanja.

II. POSTUPAK ISPITIVANJA

Članak 2.

1) Postupak DUS-ispitivanja nove biljne sorte obuhvaća ispitivanje sorti u pokusnom polju i laboratoriju, koje se izvodi po postupcima i metodama sukladno važećim općim i tehničkim vodičima Međunarodne Konvencije za zaštitu novih biljnih sorti (u daljnjem tekstu: UPOV-Konvencija) i/ili Ureda za zaštitu novih biljnih sorti EU (u daljnjem tekstu: CPVO).

2) DUS-ispitivanja novih biljnih sorti u pokusnom polju i laboratoriju izvodi Hrvatski centar za poljoprivredu, hranu i selo, Zavod za sjemenarstvo i rasadničarstvo (u daljnjem tekstu: Hrvatski centar) ili stručna institucija (u daljnjem tekstu: Izvoditelj), koju određuje Hrvatski centar, sukladno UPOV ili CPVO tehničkim vodičima za svaku vrstu.

3) Za provođenje DUS-ispitivanja nove biljne sorte Hrvatski centar može odrediti Izvoditelja i izvan Republike Hrvatske u državi koja je potpisnica međunarodnih sporazuma odnosno konvencija, koje je potpisala odnosno k njima pristupila Republika Hrvatska, ali samo u slučaju, da je Izvoditelj za provođenje DUS-ispitivanja nove sorte već imenovan od nadležnog ureda za zaštitu novih biljnih sorti u toj državi. U tom slučaju Hrvatski centar mora prethodno utvrditi, da su agroekološki uvjeti u zemlji, gdje će se ispitivanja obaviti, usporedivi s agroekološkim uvjetima u Republici Hrvatskoj.

4) Međusobne obveze, prava i način suradnje između Hrvatskog centra i Izvoditelja određuju se ugovorom.

5) Hrvatski centar dostavlja Izvoditelju kopiju tehničkog upitnika i zahtjev za provođenje DUS-ispitivanja.

Članak 3.

1) U slučaju, kada Hrvatski centar za neku novu biljnu sortu u Republici Hrvatskoj odnosno u državi potpisnici UPOV-Konvencije, ne može odrediti Izvoditelja DUS-ispitivanja, na zahtjev Hrvatskog centra, podnositelj zahtjeva sam ili netko drugi uz njegovo ovlaštenje organizira DUS-ispitivanje nove biljne sorte.

2) U slučaju kada ne postoji praktično iskustvo u DUS ispitivanju za određenu vrstu, a ni tehnički vodič u nekoj drugoj državi, Hrvatski centar priprema tehnički vodič za DUS-ispitivanje nove biljne sorte sukladno principima u općem vodiču. Hrvatski centar dužan je informirati UPOV odnosno CPVO o pripremljenim tehničkim vodičima te objaviti tehničke vodiče i odobriti Izvoditelja prije provođenja DUS-ispitivanja nove biljne sorte.

Članak 4.

1) Hrvatski centar obavještava podnositelja zahtjeva o Izvoditelju DUS-ispitivanja, o potrebnoj količini i kvaliteti sjemena ili sadnog materijala za DUS-ispitivanje, o adresi na koju se dostavlja materijal te o roku dostave.

Podnositelj zahtjeva dužan je osigurati svu potrebnu dokumentaciju kada se ispitivanje izvodi izvan Republike Hrvatske.

2) U slučaju kada se koristi pravo prvenstva, a prvi zahtjev za dodjeljivanje oplemenjivačkog prava u prvoj zemlji prijavljivanja je odbijen ili povučen, sjeme ili sadni materijal za DUS-ispitivanje mora biti dostavljen u roku od šest mjeseci za poljoprivredno bilje ili u roku od godinu dana za drveće i vinovu lozu od dana odbijanja ili povlačenja u prvoj državi prijavljivanja.

Članak 5.

Sjeme ili sadni materijal za DUS-ispitivanje dostavlja se netretirano, izuzev ukoliko institucija koja provodi ispitivanje traži ili dozvoli tretiranje. Ukoliko je tretiranje obavljeno, o tome se dostavlja informacija.

Članak 6.

1) DUS-ispitivanje novih sorti u pokusnom polju traje najmanje 2 godine odnosno 2 nezavisna vegetacijska ciklusa. Ispitivanje može biti produženo i na dodatne godine ispitivanja u slučaju potrebe utvrđivanja ujednačenosti i/ili postojanosti sorte.

2) DUS-ispitivanje se normalno provodi na jednom pokusnom mjestu, a može se provesti na više od jednog pokusnog mjesta u slučaju: minimalizacije ukupnog razdoblja ispitivanja, rezervne lokacije pokusa, različitih agro-klimatskih uvjeta, dodatnih testova i izvođenja DUS ispitivanja na osnovu podataka za isto svojstvo ispitivano na različitim pokusnim mjestima.

3) U pokus za DUS-ispitivanje uključene su nove biljne sorte (u daljnjem tekstu: sorte kandidati) i sorte referentne kolekcije. Sorta kandidat se upoređuje sa drugim sortama kandidatima i sortama u referentnoj kolekciji u svrhu utvrđivanja različitosti.

4) Referentnu kolekciju sačinjavaju:

1. sorte u proizvodnji u Republici Hrvatskoj,
2. druge opće poznate sorte koje se nalaze u proizvodnji sličnih podneblja,
3. slične sorte koje navede prijavljivač,
4. u slučaju hibrida sve opće poznate roditeljske linije,
5. druge sorte u ispitivanju,
6. sorte primjeri iz UPOV ili CPVO tehničkog vodiča..

Članak 7.

1) Sorta je definirana svojim svojstvima i ta svojstva su osnova za izvođenje DUS-ispitivanja. DUS-ispitivanjem utvrđuju se ona svojstva nove biljne sorte (navedena u tehničkim vodičima), koja su bitna za utvrđivanje različitosti, ujednačenosti i postojanosti, ne uzimajući u obzir svojstva za gospodarsku vrijednost.

2) Nakon prve godine ispitivanja izvoditelj pokusa daje prethodno izvješće o rezultatima ispitivanja različitosti, ujednačenosti i postojanosti i moguće probleme u izvođenju pokusa. Obrazac prethodnog izvješća (PI-DUS) tiskan je uz ovaj Pravilnik i njegov je sastavni dio.

3) Nakon završnog ispitivanja (druge godine) Hrvatski centar daje konačno izvješće o ispitivanju različitosti, ujednačenosti i postojanosti, koje se temelji na UPOV ili CPVO modelu. Ukoliko je pozitivno, sadrži opis sorte u prilogu. Obrazac konačnog izvješća (I-DUS) tiskan je uz ovaj Pravilnik i njegov je sastavni dio.

4) Izvoditelj pokusa dužan je, nakon završenog DUS-ispitivanja, u što kraćem roku dostaviti Hrvatskom centru izvješća i opis sorte, ukoliko Hrvatski centar sam nije izvoditelj.

III. NAČIN DUS-ISPITIVANJA

Članak 8.

1) Način DUS-ispitivanja novih biljnih sorti temelji se na vizuelnom ocjenjivanju te na mjerenju određenih svojstava sorte.

2) Zbog utjecaja čimbenika okoline koji, u većoj ili manjoj mjeri, mogu modificirati ekspresiju genetski uvjetovanih kvalitativnih i kvantitativnih svojstava, u pravilu utvrđuju se ona svojstva, na koje čimbenici okoline najmanje utječu.

3) U UPOV ili CPVO tehničkim vodičima za pojedinu vrstu ili biljnu skupinu nalaze se tablice sa obveznim i dopunskim svojstvima, stupnjevi ekspresije svojstava, stadiji razvoja za ocjenjivanje svojstava, način ocjenjivanja svojstva te sorte primjeri za svaki stupanj ekspresije pojedinog svojstva.

4) Podnositelj zahtjeva može putem pismenog prijedloga s obrazloženjem tražiti da se utvrde i dodatna svojstva. Hrvatski centar donosi odluku da li će se i koja dodatna svojstva utvrditi.

Članak 9.

Dvije sorte su različite, ako je razlika između njih:

– utvrđena na barem jednom pokusnom mjestu.

– očita, i

– postojana.

Članak 10.

Razlika između dvije sorte u slučaju pravih kvalitativnih svojstava je očita, ako se jedno ili više svojstava odražava u dva različita stupnja ekspresije prema tehničkom vodiču. Kod drugih svojstava, koja možemo promatrati kao kvalitativna, kod utvrđivanja različitosti u obzir uzimamo moguće odstupanje u razlici između sorata uvažavajući godinu ili pokusno mjesto.

Članak 11.

U slučaju utvrđivanja različitosti kod mjerenih kvantitativnih svojstava, razlika između dvije sorte se smatra očitom, ukoliko se odgovarajućom statističkom metodom utvrdi na nivou 1% vjerojatnoće.

Članak 12.

1) Za utvrđivanje očite različitosti sorte koristi se i »side-by-side« vizualna usporedba koja se zasniva na direktnoj vizualnoj usporedbi sorti koje su nedovoljno različite u pokusu.

2) U slučaju samooplodnih sorti i sorti koje se razmnožavaju vegetativno, relativno je mala varijacija unutar sorti i vizualno utvrđivanje različitosti je pogodno dok kod stranooplodnih sorti i

nekih tipova hibridnih sorti utvrđivanje različitosti putem direktne usporedbe zahtjeva posebnu pažnju zbog velike varijacije unutar sorte.

Članak 13.

1) Razlika je postojana, ako ima jednak predznak u dvije uzastopne, ili u dvije od tri vegetacijske sezone.

2) Za potvrđivanje postojanosti ta razlika se mora ponoviti u narednom pokusu, a najbolji način je u direktnoj usporedbi. Broj slučajeva mora osigurati istu statističku vjerojatnost utvrđene razlike, kakvu bi dobili mjerenjem toga svojstva.

Članak 14.

Ako su kod više pojedinačno ocijenjenih svojstava razlike između dvije sorte očite, za utvrđivanje različitosti može se koristiti kombinacija podataka o tim svojstvima. U tom slučaju treba osigurati da je stupanj pouzdanosti, usporediv sa stupnjevima utvrđenim u člancima 11., 12. i 13. ovoga Pravilnika.

Članak 15.

Sorta mora biti dovoljno ujednačena uz uvažavanje posebnosti koje su posljedica značajki njezinog razmnožavanja. Da bi se sorta smatrala ujednačenom, varijacija koju pokazuje sorta u zavisnosti od sustava oplemenjivanja i pojave atipičnih biljaka uslijed slučajnih miješanja, mutacija ili drugih uzroka mora biti ograničena na potrebnu razinu za točan opis, utvrđivanje različitosti i osiguranje postojanosti. Ovo zahtjeva određenu toleranciju prisutnosti atipičnih biljaka koja će se razlikovati u zavisnosti od sistema razmnožavanja.

Članak 16.

Za sorte, koje se razmnožavaju vegetativno i samooplodne sorte maksimalno dozvoljen broj atipičnih biljaka zavisi od veličine uzorka kao i biljne vrste, te je određen u UPOV ili CPVO tehničkim vodičima za izvođenje DUS-ispitivanja.

Članak 17.

Stranooplodne sorte uključujući i sintetske sorte uglavnom pokazuju širu varijaciju unutar sorte nego što je to kod samooplodnih sorti i ponekad je vrlo teško razlikovati atipične biljke. Stoga nije moguće definirati fiksnu toleranciju, nego se koristi limit relativne tolerancije u uspoređivanju s već poznatim komparirajućim sortama. Broj dozvoljenih atipičnih biljaka određen je za svaku vrstu u UPOV ili CPVO tehničkim vodičima za DUS-ispitivanje.

Članak 18.

Jednostruki hibridi se promatraju kao pretežno samoplodne sorte iz članka 17. ovoga Pravilnika. Druge kategorije hibrida promatraju se vezano za biljnu vrstu i metode oplemenjivanja.

Dozvoljena odstupanja za pojedine vrste hibrida vezano za biljnu vrstu i metode oplemenjivanja objavljuju se u UPOV ili CPVO tehničkim vodičima za DUS-ispitivanje.

Članak 19.

1) Postojanost sorte utvrđuje se tako, da se pažljivo prati održavanje sorte u sljedećim godinama ispitivanja prema prvoj godini ispitivanja odnosno prema uzorku koji se nalazi na čuvanju u Hrvatskom centru. Postojanost sorte utvrđuje se s manjom pouzdanošću nego različitost ili ujednačenost. Uglavnom, kada ispitani uzorak pokaže ujednačenost, materijal se može smatrati i postojanim.

2) Ukoliko je potrebno, postojanost se može utvrditi usporednom sjetvom novog uzorka i uzorka koji se nalazi na čuvanju u Hrvatskom centru u svrhu potvrde da li i jedan i drugi uzorak pokazuju ista svojstva.

Članak 20.

Hrvatski centar u Službenom glasilu objavljuje brojeve preuzetih UPOV ili CPVO tehničkih vodiča za DUS – ispitivanje za pojedinu biljnu vrstu, najkasnije 30 dana od predaje prvog zahtjeva za zaštitu sorte navedene biljne vrste.

Članak 21.

Stupanjem na snagu ovoga Pravilnika prestaju važiti odredbe Pravilnika o postupku utvrđivanja prepoznatljivosti, ujednačenosti i postojanosti (DUS) biljnih sorti u svrhu stjecanja oplemenjivačkog prava (»Narodne novine« broj 63/01).

Članak 22.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objave u »Narodnim novinama«.

Klasa: 011-02/11-01/96

Urbroj: 525-02-1-0004/11-2

Zagreb, 10. svibnja 2011.

Potpredsjednik
Vlade
Republike Hrvatske
i ministar
poljoprivrede,
ribarstva i ruralnog
razvoja
Petar Čobanković,
v. r.

Obrazac PI-DUS

Prethodno izvješće o DUS-ispitivanju

1. Upisni broj ureda koji izvještava
2. Naručilac ispitivanja
3. Upisni broj naručioca
4. Oplemenjivačka oznaka
5. Datum podnošenja zahtjeva u zemlji naručioca
6. Podnositelj zahtjeva (ime i adresa)
7. Zastupnik ili punomoćnik (ime i adresa)
8. Naziv vrste, kojoj sorta pripada/latinski
9. Naziv vrste, kojoj sorta pripada/hrvatski
10. Naziv sorte
11. Oplemenjivač (ime i adresa)
12. Izvoditelj pokusa
13. Područje pokusa i mjesto
14. Vremensko razdoblje pokusa
15. Datum i mjesto izdavanja prethodnog izvješća
16. OPĆI PODACI
 - a) Sjemenski materijal sorte nije pristigao ()
 - b) Sjemenski materijal ne odgovara zahtjevima ()
 - c) Pokus je propao ()
17. REZULTATI ISPITIVANJA
 - a) Bez primjedbi

b) Primjedbe

18. Predviđen datum završnog izvješća o ispitivanju

19. Primjedba: Ovo prethodno izvješće ne utječe unaprijed na završno izvješće

20. Potpis.

Obrazac I-DUS

Izvješće o DUS-ispitivanju

1. Upisni broj ureda koji izvještava

2. Naručilac ispitivanja

3. Upisni broj naručioca

4. Oplemenjivačka oznaka

5. Datum podnošenja zahtjeva u zemlji naručioca

6. Podnositelj zahtjeva (ime i adresa)

7. Zastupnik ili punomoćnik (ime i adresa)

8. Naziv vrste, kojoj sorta pripada/latinski

9. Naziv vrste, kojoj sorta pripada/hrvatski

10. Naziv sorte

11. Oplemenjivač (ime i adresa)

12. Izvoditelj pokusa

13. Područje pokusa i mjesto

14. Vremensko razdoblje pokusa

15. Datum i mjesto izdavanja izvješća

16. REZULTATI DUS-ISPITIVANJA I ZAKLJUČAK

a) Izvješće o različitosti

sorta

■ je jasno različita od bilo koje druge sorte ()

■ nije jasno različita od svih sorata koje su

nam općenito poznate ()

b) Izvješće o ujednačenosti

sorta

■ je dovoljno ujednačena ()

■ nije dovoljno ujednačena ()

uvažavanjem
razmnožavanja

posebnosti

spolnog

ili

vegetativnog

c) Izvješće o postojanosti

sorta

■ je postojana ()

■ nije postojana ()

u bitnim svojstvima

U slučaju pozitivnog rezultata opis sorte se prilaže uz izvješće

17. Primjedbe

18. Potpis